

אלול (4)

עבודת חודש אלול, תשובה ומעשים טובים

אצלנו נעשה ה"אלול" הפקר, ושוב אין פוחדים מפניו כמו בשנים קדמוניות, אמר הגר"י לוינשטיין זצ"ל באחת משיחותיו הנה כל אחד מרגיש את עצמו בטוח מכח המחשבה שהרי הוא לומד ועוסק במצוות וכו'. על כן הוא שואל בתמימות על מה יש לי לשוב? אמנם לכשנעייין במעשינו יתכן שנמצא את עצמנו ריקים מכל. רבינו יונה ז"ל אומר ב"שערי תשובה" שאנשים אשר אין עליהם עול יראת שמים, עבודתם היא בבחינת "מצות אנשים מלומדה". ולפי זה הרי יוצא שהאדם נשאר נקי מכל נכסיו הרוחניים. משל למה הדבר דומה: לאדם שיש לו באמתחתו כמות גדולה מאד של שטרי כסף. לכאורה נראה שהוא עשיר גדול. אך מומחה היודע להבחין בין כסף אמיתי לבין מזויף, יודע שהשטרות האלה מזוייפים המה. אם כן, אף על פי שקיים דמיון רב בין השטרות המזוייפים לבין האמתיים, מכל מקום הואיל ומזוייפים הם אין להם כל ערך. כך גם בעניננו, אם העבודה היא "מלומדה", אין לה ערך.

בעבודת חודש אלול יש ליתן תשומת לב לשני דברים: (א) לחקור אחר סיבת החטא, כדי שאפשר יהיה לשוב בתשובה (כהוגן. ב) להשתדל להרבות במצוות, כדי להגיע לרוב זכויות ולהחתם לחיים. על ידי ריבוי של מעשים טובים יש תקוה, כי טוב לכלב החי מן האריה המת. בקלם היו משתדלים במצוה שיש לה משקל רב, כגון מצות שמירת שבת שהיא שקולה כנגד כל התורה. כמו כן יש להתחזק בימים אלה בלימוד התורה.

בפרשת "כי תצא" (דברים כג, ד"ה) הנקראת בימים אלה, יש לנו דוגמא מאלפת שממנה אפשר לעמוד על משקלו הגדול של מעשה אחד. הנה עמון ומואב הורחקו מקהל ה' בגין מעשה אחד "על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים". בגלל זה נחתם עליהם לעד גזר דין של "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'". וגדולה מידה טובה ממידת פורענות, ועל כן יכולים אנו ללמוד מכך גם את האושר הגדול הצפון במעשה טוב יחיד. לפיכך, הבה נשתדל להרבות בימים אלה במעשים טובים, לטוב לנו כל הימים.

לקוט לקח טוב "ימים נוראים" חלק א'

לעני הרעב שבפתח אין זמן לרמזים!
"כדלים וכרשים דפקנו דלתך"

הגאון רבי שלמה היימן ראש ישיבת ר'מייסלס בוילנא ולימים ראש "ישיבת תורה ודעת" בארה"ב, נהג לספר על הסליחות שאמר בשנה אחת בימי עלומיו יחד עם הגאון רבי נפתלי טרופ, שלבקשת הגאון בעל "חפץ חיים" עלה לפני הסליחות על הבימה ונשא דברי התעוררות, וכה אמר: בפיוטי הסליחות אנו אומרים:

"ממך אליך אברח"

ישנם שני אופנים כיצד לזכות בדין הנורא של ר"ה: אדם יכול להיעשות צדיק בדינו, וזאת ע"י תשובה שעניינה תיקון ושיפור המעשים. אך ישנה אפשרות נוספת, ע"י הימצאות בתוך ה'חביקה' של הרבש"ע. בדברינו הבאים נתמקד באופן השני. בתקופה זו יהודי עומד במצב שבו הוא חש כולו את נוראות הימים: כביכול הוא 'מחובק' בזרועותיו של הקב"ה, ובו בזמן הוא נעמד למשפט אצלו. תחושות הקירבה והפחד אופפות אותו יחדיו. מתוך כך כל הנהגתו בחודש זה שונה לחלוטין מהנהגתו במשך כל השנה. במקביל, הימצאותו בתוך ה'חביקה' של הקב"ה גורמת לכך שהנהגת הדין עמו תיעשה באופן אחר לגמרי. כי יהודי שמתקרב לבוראו, בבחינת "יושב בסתר עליון בצל ש-די יתלונן", יש לו אפשרות להינצל, בבחינת "ממך אליך אברח" (מתוך פיוטו של רבי שלמה אבן גבירול) כבר נודעו דברי הקדמונים ש'אלול' הוא ראשי תיבות של "אני לדודי ודודי לי", סוגיה מיוחדת של ידידות. ולא יתכן שזו ידידות זמנית, מאחר וידידות זמנית לאו שמה 'ידידות', זו אינה ידידות בחפצא. בהכרח שימים אלו הם הזמן המתאים לקנין שייכות עם הבורא יתברך, וההינצלות מהדין מתוך החביקה של הקב"ה ע"י בנין השייכות והקשר עמו, היא עיקר עבודת הימים הללו. זהו אחד מיסודות היהדות שכה נשכחו מאתנו, שה'אידישקייט' שלנו, המצוות והתפילות, אינן כ'כפתורים' שלוחצים עליהם ותו לא. ודאי שישנם סדרים בעולם; סדרים של תפילה, סדרים של תורה וסדרים של סיעתא דשמיא, אבל היסוד של הכל הוא הידידות והקשר עם הקב"ה שהוא אלוקים חיים.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "אלול ימים נוראים"

איך מחשבה (תשובה) יכולה לבטל מעשה (העבירה)

השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו קדם כתב החיד"א בספרו "מדבר קדמונים": חקרו המפרשים: איך יועילו החרטה והוידוי לבעל תשובה, והלא קיימא לן: לא אתי דיבור ומבטל מעשה, והחוטא עשה מעשים רעים, ואיך הוידוי שהוא דיבור מועיל לבטלם? ותירצו, על פי מה שאמרו חז"ל שהקב"ה עושה את השב כבריה חדשה, ונמצא אם כן שדיבורו בוידוי גרם למעשה גדול, עצום ורב, הפיכתו לבריה חדשה, וממילא התבטלו המעשים הרעים. ישוב נוסף כתב הגאון רב אשר אנשיל יונגרייז: אמרו חז"ל (יומא פו.): שהעושה תשובה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב פרים, שנאמר: "ונשלמה פרים שפתינו", ואם כן הרי כאן מעשה של הקרבת פרים, ומעשה זה מבטל העבירה. ספר "כמוצא שלל רב ימים נוראים"

"כדלים וכרשים דפקנו דלתיך", וכוונת הדברים היא, שעני שעור יש בידו דבר ערך בשווי כלשהו, אינו דופק על הדלתות, אלא מתקרב אל הפתח ואז הוא משתעל, או משמיע רחש אחר, כדי שהגרים בבית ירגישו בו ויעניקו לו דבר מה, אבל מי שהוא רעב ממש, ערום ויחף, אינו יכול להשתלט על רגשותיו, ואין לו פנאי לרמזים, אדם רעב דופק על הדלתות וצועק "הצילו!"

והנה, חז"ל אמרו (ראש השנה טז:): כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה שנאמר **"מראשית השנה"**, ואף ענין זה יש לפרש לאור דברינו: טבע האדם הוא, שאם היתה לו שנה נוחה ועומד להתפלל בימים הנוראים, הוא חושב כי הוא מוחזק בטובה עוד מן השנה החולפת, אולם מחשבה זו היא טעות, כי תוקפו של החוזה הישן פג לגמרי עם סיומה, כי גם בשנה שעברה היינו רק כמפקחים על רכוש שאינו שלנו, ולא היתה לנו שום בעלות עליו, ולכן כאשר מגיעים הימים הנוראים אנו צריכים להרגיש כרשים ודלים לגמרי, כאותו עני רעב שאין לו אפילו שוה פרוטה, ולבקש רחמים בזעקת **"הצילו"** מהקב"ה, על הכל ולכן כל שנה שרשה בתחילתה, כלומר: שמתפללים עליה בתחילתה כדלים וכרשים, מובטח שתתעשר בסופה.

ספר "כמוצא שלל רב ימים נוראים"

ה' ה'

חז"ל אמרו: האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה (יומא פה:). ולאור דברי חז"ל הללו, רבים שנכשלו ב"**אחטא ואשוב אחטא ואשוב**", סבורים כי אמנם ננעלו בפניהם שערי תשובה. כי הפשט במילים **"אין מספיקין בידו לעשות תשובה"**, הוא שאין מאפשרים לו לחזור בתשובה. אולם לא כל המפרשים סבורים כך, ויש אומרים, שאין שערי תשובה ננעלים בפניו, אלא רק **"אין מספיקין בידו לעשות תשובה"**, כלומר אין מסייעים לו לעשות תשובה, אבל באמת אם אחרי שחטא הוא חזר בתשובה, אין לך דבר העומד בפני בעלי תשובה. (ירושלמי פאה א, א), והקב"ה מתרצה בתשובתו.

וכדאי לנו להתחזק בדברי ה"**ילקוט הגרשוני**", שכתב ליישב על פי הנ"ל את קושית הרא"ש על דברי הגמרא (ראש השנה יז:), המפרשת את הפסוק **"ה' ה' "**, אני הוא קודם שיחטא, ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה, והקשה, לשם מה צריך האדם את מידת הרחמים לפני שיחטא? ועל פי הנ"ל מיושבת קושית הרא"ש היטב, שכוונת חז"ל באמרם: אני הוא קודם שיחטא, היא למי שאומר **"אחטא ואשוב"**, כלומר גם אם לפני החטא התיר האדם לעצמו לעשות את החטא כי סמך על כך שישוּב בתשובה, מפני שבטח בה' שהוא בעל הרחמים, בכל זאת, אני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה, שאם חזר בתשובה, נמחל לו. אכן, לא אפסו הסיכויים שתשובתנו תתקבל, גם אם היינו בבחינת: **"האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב"**

ספר "ומתוך האור ימים נוראים"

הלכה: נוהגים מראש חודש אלול ואילך לומר בכל יום אחר גמר התפילה מזמור כ"ז **שבתהילים**: **"לדוד ה' אורי וישעי"** בוקר וערב. ובמטה אפרים כתב שיש נוהגים לומר עד יום הכיפורים וסמך על זה **מדרש שוחר טוב "אורי"** בראש השנה **"וישעי"**, ביום הכיפורים, יש שאומרים אותו רק עד שמיני עצרת ועד בכלל וסמך לזה דכתיב שם: **"כי יצפנינו בסוכה"**, שהוא רמז לסוכות ואמרים גם בשמיני עצרת משום ספיקא דיום השביעי של סוכות, ויש שכתבו לאומרו בחוץ לארץ עד אחרי שמחה תורה.

ספר "הרת עולם"

פתגם: **בנך יתנהג כהתאם לחינוך שהקנית לו**
ספר "אלף פתגם ופתגם"

חקירה: דרבנן

כשחכמים תקנו תקנות וגזירות, הם דינים נפרדים מדיני התורה, ודיני דאורייתא נשארו כמו קודם התקנה, או שתקנות דרבנן מצטרפות להיות כחלק מהתורה ומעין פירוש לדבריה, ודיני התורה עצמן משתנים על פיהן. כלומר, האם חכמים מוסיפים על התורה או שמשנים אותה (דרכי משה דרך הקודש א-ד. ובעיון בלומדות א דן בזה לגבי שחוטי חוץ, איסורי דרבנן בשבת, ריבית סאה בסאה ואין מבטלין איסור לכתחילה.

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: סימני טריפה

עשיר קמצן היה ב"שדליץ", שלא נתן פרוטה לצדקה, אבל עם זאת התנדב ונלווה לגבאי צדקה, לחזר עהמם על פתחי נדיבים. כשהגיעו הדברים לאזני רבי **ברוך מרדכי**, רבה של שדליץ, נענה ואמר: הבריות, כידוע, מכנים את העשיר הקמצן בכינוי חזיר. כל כך למה? מפני שהקמצן בדומה לחזיר, הוא **"מפריס פרסה"**, היינו שולח רגליו לצאת לקבץ נדבות לעניים, אבל איננו **"מעלה גרה"**, בעצמו איננו מעלה אפילו אגורה אחת מכיסו,

ספר "חד וחלק" חלק ג' (דף פו)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר

